

YURTDIŞI HİZMET BORÇLANDIRMASINDA AYLIĞIN KESİLMESİ ve YENİDEN BAĞLANMASI

Kenan AKBULUT(*)

1 - GİRİŐ

Türk vatandaşlarının yurt dışında 18 yaşını doldurduktan sonra, Türk vatandaşı iken geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, sosyal güvenlik kuruluşlarına prim ödenmemiş olması ve istekleri halinde, 3201 sayılı “Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun” hükümlerine göre sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilir.

Söz konusu kişiler ile yurt dışında çalışmakta iken veya yurda kesin dönüş yaptıktan sonra ölenlerin Türk vatandaşı olan hak sahipleri sigortalının Türkiye’de hiçbir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi çalışması yoksa Sosyal Güvenlik Kurumuna, Türkiye’de çalışması varsa en son tabi olduğu sosyal güvenlik kuruluşuna müracaat etmek suretiyle bu Kanunla getirilen haklardan yararlanırlar.

Bu çalışmada, yurtdışında geçen süreleri borçlandırılarak aylık almaya hak kazananlar açısından aylığın kesilmesi ve yeniden bağlanmasına ilişkin açıklamalar yapılacaktır.

2- AYLIĞIN KESİLMESİ ve YENİDEN BAĞLANMASI

Türk vatandaşlarının, yurtdışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ile bu sigortalılık süreleri arasında veya sonundaki işsizlik sürelerinden her birinde bir yıla kadar olan kısmının ve yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerinin, talepleri halinde borçlandırılarak sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesindeki usul ve esasları düzenlemek amacıyla 06.11.2008 tarih ve 27046

(*) Defterdarlık Uzmanı

sayılı Resmi Gazete’de “Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” yayımlanmıştır.

Anılan Yönetmelik, ikili veya çok taraflı sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış olup olmadığına bakılmaksızın yabancı bir ülkede geçen sigortalılık veya ev kadını sürelerinde ve borçlanma talep tarihinde Türk vatandaşı olanları kapsamaktadır.

3201 sayılı Kanunla ve söz konusu Yönetmelikle getirilen haklardan yararlanmak isteyenlerin:

- Türkiye’de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışması olanlar bakımından, en son tabi oldukları sosyal güvenlik kuruluşuna,
- Türkiye’de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışması olmayanlar bakımından Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına,
- Sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle kısmi aylık bağlanmış olanlar bakımından, aylık aldıkları sosyal güvenlik kuruluşuna yazılı olarak başvuruda bulunmaları şarttır.

Başvuru sonrasında yurtdışında geçen sigortalılık süreleri ile bu süreler arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri veya ev kadını olarak geçen süreler borçlandırılır. Borçlanma tutarı, 5510 sayılı Kanunun 82. maddesinde belirtilen alt ve üst sınırları arasında kalmak kaydıyla başvuru sahibince seçilen prime esas günlük kazancın % 32’sinin borçlanılacak gün sayısı ile çarpımı kadardır. Borçlandırılan süreler ve başvuru evrakları değerlendirildikten sonra şartları yerine getirenlerin aylıkları, yazılı talepte bulundukları tarihi takip eden aybaşından başlar.

Bununla birlikte, borçlanma başvurusunda bulunup borcu tebliğ edilmeden ya da tebliğ edildikten sonra üç aylık süre içinde borçlanma başvurusundan vazgeçtiklerini yazılı olarak ilgili sosyal güvenlik kuruluşuna bildirenlerin borçlanma başvuruları geçersiz sayılır.

Yurtdışı borçlandırılmaları neticesinde alınan aylıkların kesilmesi ve yeniden bağlanması da mümkündür. Yurtdışında sigortalılık veya ev kadını olarak geçen sürelerini borçlanarak aylığa hak kazananların, bu aylıkları;

- Sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış olup olmadığına bakılmaksızın herhangi bir ülkede çalışmaya, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almaya başladıkları,
- Türkiye’de sosyal güvenlik kanunlarına göre sigortalı olarak çalışmaya başladıkları tarihten itibaren kesilir.
- Yurtiçinde veya yurtdışında çalışması sona erenlerin veya yurtdışında ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanlardan bu ödenek ve yardımları sona erenlerin, aylıklarının tekrar ödenmesi için yazılı talepte bulunmaları halinde, talep tarihini takip eden aybaşından itibaren aylıkları tekrar ödenmeye başlanır.

Aylıkları tekrar ödenmeye başlanacak olanların çalışmaları;

- Yurtiçinde geçmişse, bu çalışmalar da dikkate alınarak aylıklar, ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki hükümlere göre hesaplanarak,
- Yurtdışında geçmişse, kesildiği tarihteki aylığı, tekrar ödenecek aylığın başlangıç tarihine kadar ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki artış hükümlerine göre yükseltilerek yeniden bağlanır.

Aylığın kesildiği tarihten sonra yurtdışında geçen sigortalılık sürelerinin yeniden aylık bağlanması değerlendirilmesi, bu sürelerin 3201 sayılı Kanuna göre borçlanılmasına bağlıdır. Bu Kanundan yararlanmak suretiyle malullük, yaşlılık ve emekli aylığı almakta iken yeniden yurtiçinde veya yurtdışı-

şında çalışmaya başlayanlar hakkında sosyal güvenlik kanunlarında öngörülen sosyal güvenlik destek primine ait hükümler uygulanmaz.

Görüldüğü üzere, yurtdışında sigortalılık veya ev kadını olarak geçen sürelerini borçlanarak aylığa hak kazananların, bu aylıklarının kesilmemesi için herhangi bir ülkede çalışmamaları veya ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamaları gerekir. Ayrıca Türkiye’de sosyal güvenlik kanunlarına göre sigortalı olarak çalışmaya başlamaları da alınan aylığın kesilmesine neden olur.

Yukarıda sayılan nedenlerle aylığı kesilenlerin tekrar aylığa hak kazanabilmeleri için çalışma, öde- nek ve yarımların sona ermesinin ardından aylıklarının tekrar ödenmesi için yazılı talepte bulunmaları halinde, talep tarihini takip eden aybaşından itibaren aylıkları tekrar ödenmeye başlanır.

3- SONUÇ

Türk vatandaşları, yurtdışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ile bu sigortalılık sürele- ri arasında veya sonundaki işsizlik sürelerinden her birinde bir yıla kadar olan kısmının ve yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerinin, talepleri halinde borçlandırılarak sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesi neticesinde aylık almaya hak kazanmaktadırlar.

Aylığın kesilmeden düzenli bir şekilde alınabilmesi bazı şartlara bağlıdır. Aylık almaya hak ka- zananlar; sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış olup olmadığına bakılmaksızın herhangi bir ülkede çalışmamalı, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamalıdır. Ayrıca Türkiye’de sosyal güvenlik kanunlarına göre sigortalı olarak çalışmaları halinde de aylıkları kesilir.